

Sant Fiacre, patró dels proctòlegs

Miquel Bruguera i Cortada

Unitat d'Estudis Acadèmics. Col·legi Oficial de Metges de Barcelona.

Introducció

Sant Fiacre és un sant desconegut a Espanya, a qui es té molta devoció a França, on va viure gran part de la seva vida i on fou enterrat. Una consulta a l'Institut Nacional d'Estadística ens ha mostrat que no hi ha cap persona a Espanya amb aquest nom.

Sant Fiacre deu ser un sant molt ocupat perquè, a més de ser el patró dels proctòlegs, ho és dels jardiniers i dels hortolans i, a França, també dels taxistes. A més, és el sant protector dels malalts amb hemorroides.

Qui era sant Fiacre?

Hi ha dubtes sobre l'origen del sant. Uns diuen que era fill del rei d'Escòcia Enric IV i que va néixer al voltant de l'any 600, i altres pensen que era d'origen irlandès de família noble^{1,2}.

De jove viu uns anys com un eremita en el seu país natal i adquireix un notable coneixement de les herbes remeieres, motiu pel qual rep visites de malalts que confien en la seva habilitat per curar-los.

Amb la seva germana, Sira, abandona el seu país natal, va a França i s'instal·la a Breuil (Brie), vora de la ciutat de Meaux, on el bisbe del lloc li suggereix que fundi un monestir i que cultivi herbes medicinals en el seu hort.

El miracle de sant Fiacre

Molts peregrins el visiten perquè té fama de santedat i els dona remeis pels seus mals. Un bon dia, demana que el rebí el bisbe de Meaux —que fou anys més tard declarat sant (sant Faron)— perquè volia demanar-li que li deixés engrandir el seu hort per poder alimentar els peregrins que el visitaven. El bisbe li concedeix el terreny adjacent al seu hort que pugui desbrossar en un sol dia. Quan Fiacre s'hi posa, la seva pala avança tan ràpidament, ajudada per la gràcia de Deu, que els arbres cauen al pas del sant, que des-

brossa en un sol dia una extensió de terreny considerable. A la vista del prodigi, una dona, de nom Baguenaude, envejosa del resultat obtingut per sant Fiacre, l'acusa de bruixeria al bisbe. El bisbe crida Fiacre perquè li doni explicacions.

Com que el bisbe el fa esperar alguns dies abans de rebre'l, a la porta del palau episcopal, Fiacre està assegut molt temps en una pedra que està a la vora de l'església episcopal. A l'aixecar-se, nota que la pedra s'ha estovat i a la seva superfície es marca l'empremta de les natges del sant (Figura 1).

Sant Fiacre protector dels malalts amb hemorroides i patró dels proctòlegs

Una llegenda diu que l'esforç per desbrossar l'hort va causar a Fiacre un intens dolor hemorroidal, que li va calmar al seure sobre la pedra en la qual va estar assegut esperant audiència amb el bisbe. Una altra llegenda considera que els peregrins que anaven a visitar la tomba de sant Fiacre i seien sobre la pedra, que es conservava al costat de la sepultura, milloraven dels seus dolors si patien d'hemorroides.

Aquesta llegenda va fer créixer la devoció a sant Fiacre, que era invocat per les persones amb dolor hemorroidal, demanant que els calmés el dolor. Per aquesta raó es considera el sant protector dels malalts amb hemorroides.

No és gens estrany que a l'edat mitjana, i fins i tot més tard, els malalts amb hemorroides preferissin encomanar-se al sant que posar-se en mans d'un cirurgià barber que els operés les hemorroides amb un ferro roent.

FIGURA 1. Pedra on va seure sant Fiacre, que es conserva a la capella de l'església de Breuil

Correspondència: Miquel Bruguera i Cortada
Unitat d'Estudis Acadèmics
Col·legi Oficial de Metges de Barcelona
Passeig de la Bonanova, 47
08017 Barcelona
Adreça electrònica: mbruguera@comb.cat

Fins i tot, com a curiositat, podem assenyalar que en els anys medievals a les hemorroides se n'hi deia figures de sant Fiacre o mal de sant Fiacre. En aquells temps, les oracions a sant Fiacre formaven part dels remeis per a les hemorroides³.

Du Plessis, en la seva *Histoire de l'église de Meaux* (1731), tot i que dubta de la veracitat d'aquesta història, diu que "fa segles que al monestir de sant Fiacre es conserva una pedra sobre la qual els qui pateixen hemorroides seuen pudorosament sense despullar-se, ni aixecar els seus vestits", i assegura que diversos homes i dones van obtenir, per aquest mitjà, una completa curació.

El cardenal Bossuet, un successor de sant Faron a l'arquebisbat de Meaux, va pregar davant el reliquiari del sant pel restabliment de Lluís XIV durant la famosa operació de la fistula del rei (21 de novembre de 1687)⁴. Sembla que també van portar alguna relíquia del sant a París per curar el cardenal Richelieu, que patia d'hemorroides; però aquest cop no va tenir èxit.

Probablement per extensió al seu possible benefici en els malats d'hemorroides, els proctòlegs el van considerar el seu patró. La primera menció del patronatge dels proc-

tòlegs de sant Fiacre és d'uns cirurgians francesos l'any 1971⁵.

A Espanya, la promoció de sant Fiacre com a patró dels proctòlegs es deu al cirurgià gallec Fernández Albor, president de la Sociedad Española de Proctología, que també va ser el primer president de la comunitat autònoma de Galícia, qui en un capítol sobre la "Historia de la Proctología", un llibre editat pel barcelonès Dr. Lentini⁶, diu, sense donar més detalls, que sant Fiacre és el patró dels proctòlegs. La seva opinió de sant Fiacre ha estat confirmada per tres destacats cirurgians proctològics espanyols, Desiderio Mira, de Saragossa⁷, José Gómez Barbadillo, de Madrid⁸, i Rodríguez Montes, de Màlaga⁹.

Els atributs del sant

L'advocació de sant Fiacre a hortolans i jardiniers, dels qui també és patró, explica que l'atribut amb el que es representa el sant en mosaics (Figura 2), estàtues (Figura 3) o pintures (Figura 4) sigui la pala de jardiner. L'advocació del sant pels jardiniers es justifica pel miracle més conegut de sant Fiacre, quan desbrossa el terreny que li ha concedit el bisbe de Meaux.

FIGURA 2. Ceràmica dedicada a sant Fiacre als Reales Alcázares de Sevilla

FIGURA 3. Estàtua de sant Fiacre a l'església de l'abadia de Sant Germà d'Auxerre, França

FIGURA 4. Els miracles de sant Fiacre, per Alessandro Allori (1596), a l'església de l'Esperit Sant de Florència, Itàlia

FIGURA 5. *Le fiacre*, dibuix d'Edouard Manet (1878)

Sant Fiacre, patró dels cotxers i dels taxistes

Al segle XIX, sant Fiacre es converteix a França en el patró dels cotxers, perquè els cotxers de París tenien la seva parada més important a prop de l'Hôtel de Saint Fiacre, al carrer Saint Martin. En francès la paraula *fiacre* designa un cotxe de cavalls per a dues persones, que es llogava amb cotxer per hores o per carrera (Figura 5). Quan desapareixen els cotxes de punt, els cotxers són substituïts pels taxistes, que assumeixen com a patró el que ho era dels cotxers.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Aug 30 – St Fiacre (7th century) patron of gardeners and taxi-drivers. Catholicireland.net. Accés el 5 de juliol de 2020.
2. Fiacre (Saint). fr.wikipedia.org Accés el 5 de juliol de 2020.
3. Blog de Miquel Bruguera sobre curiositats de la història de la medicina. La fistula anal més famosa de la història és la del rei Lluís XIV. 16 de febrer de 2021. Consultable a: <https://curiositatshistoriamedicina.wordpress.com/2021/02/16/fistula-anal-rei-lluis-xiv/>. Accés el 20 de juliol de 2021.

4. Bonello JC, Cohen H, Gorlin RJ. Of heliotropes and hemorrhoids. St. Fiacre, patron saint of gardeners and hemorrhoid sufferers. *Dis Colon Rectum*. 1985 Oct;28(10):702-4.
5. Racouchot JE, Pétouraud C, Rivoire J. Saint Fiacre. The healer of haemorrhoids and patron saint of proctology. *Am J Proctol*. 1971 Jun;22(2):175-9.
6. Fernández Albor G. Historia suscita de la proctología. A: Lentini J, ed. *Temas de coloproctología*. Tomo I. Barcelona: Fontalba; 1982. p. 25-32.
7. Rodríguez Montes J. Historia de la proctología. *Boletín de la Academia Malagueña de Ciencias*. 2012;14:23-41.
8. Blog de Desiderio Mira Picó. San Fiacro. Patrono de la proctología. 28 de març de 2016. Consultable a: <http://www.desideriomira.com/san-fiacro-patrono-de-la-proctologia/>. Accés el 20 de juliol de 2021.
9. Blog de José Gómez Barbadillo, J. *Coloproctología_Old*. Consultable a: <http://www.josegomezbarbadillo.com/component/content/article/19-joomla/82-colo-old.html?Itemid=437>. Accés el 20 de juliol de 2021.